

zelf ergerde zich dermate aan de honende wijze waarop zijn berichten in de rapporten van GS III becommentarieerd werden, dat hij op 5 december '39 generaal Reynders per brief om de uitspraak vroeg of men hem nu wèl of niet geloofde. Hij kreeg geen antwoord, trok naar Den Haag, kreeg daar van de generaal te horen dat hij van het militair-attachéschap ontheven zou worden en toen Sas daarop de in zijn brief gestelde vraag herhaalde, werd generaal Reynders, aldus Sas, 'zeer kwaad en schreeuwde: 'Godverdomme, dat geklets van jou en die relatie, ik geloof er geen woord van. En je geeft me allerlei data en zo, wat moet ik er mee doen!' ¹

Sas zou dus een andere functie krijgen.

Dat feit alleen al wees er op dat ook in de ministerraad aan de waarde van zijn berichtgeving getwijfeld werd. De Geer had dat van meet af aan gedaan, maar geleidelijk was die twijfel ook bij de ministers Dijkhoorn en van Kleffens gegroeid. Generaal Reynders wilde al na het november-alarm van die 'paniekzaaier' af, maar het bleek niet zo gemakkelijk om een opvolger te vinden. Toen men er een had (een gepensioneerd opperofficier van het Koninklijk Nederlands-Indisch leger, generaal-majoor A. G. van Tricht), kwam men tot de ontdekking dat men aan de Duitsers geen acceptabele verklaring geven kon voor het feit dat men Sas wilde vervangen,² bovendien arriveerde er een fel protest van de Berlijnse gezant, van Haersma de With – het slot van het lied was, dat Dijkhoorn en van Kleffens besloten, Sas te handhaven en van Tricht te benoemen tot militair attaché in Zwitserland en Italië.

Bij dat alles speelde een rol dat Sas' scherpste criticus, generaal Reynders, begin februari '40 vervangen was; misschien ook, dat het januari-alarm bij sommigen het vermoeden gewekt had dat majoor Sas met zijn berichten *in wezen* gelijk had. Twijfel bleef bestaan, en niet alleen aan Nederlandse kant. De Belgische collega van Sas, kolonel Goethals, voegde, toen hij begin december '39 allerlei berichten doorgaf die via Sas kennelijk van Oster afkomstig waren, aan die berichten de opmerking toe dat de (hem, Goethals, onbekende) informant heel wèl, zonder het te weten, als '*agent provocateur*' kon fungeren,³ en nog op 7 mei '40 werd de uit dezelfde bron afkomstige inlichting dat het offensief voor *Fall Gelb* op 8 mei ingezet zou worden (inlichting welke op dat moment juist was), door de Belgische militaire attaché naar Brussel in code doorgetelegrafeerd '*avec expresses réserves*.'⁴

¹ Getuige G. J. Sas, a.v., p. 210. Generaal Reynders heeft ontkend, zich ooit op die toon uitgelaten te hebben, hij herinnerde zich niet, Sas na het november-alarm nog ontmoet te hebben. (Getuige I. H. Reynders, a.v., p. 602). ² H. J. Kruls, 16 febr. 1956. ³ R. van Overstraeten: *Albert I-Léopold III*, p. 438-39. ⁴ A.v., p. 568.